

Шумик Р. М., здобувач вищої освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет,
Україна.

Науковий керівник – Поліщук О. П., д-р філософії, старший викладач
Рівненський державний гуманітарний університет,
Україна

МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Моральне виховання – цілеспрямований процес оволодіння дітьми моральними категоріями, цінностями, принципами, ідеалами, виробленими людством і прийнятими суспільством, на рівні власних переконань, дотримання їх як звичних форм особистої поведінки. Сучасне моральне виховання має відігравати випереджальну роль у розбудові демократичного процесу, сприяти припиненню соціальної деградації, стимулювати самоорганізацію та особисту відповідальність людей, бути гарантом громадянського миру і злагоди в суспільстві, вчити підростаюче покоління розбудовувати демократичну державу [1].

Моральне виховання ефективно здійснюється лише як цілісний процес педагогічної організації життя школярів: діяльності, відносин, спілкування, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів та гуманістичних цінностей моралі. Результатом цілісного процесу є виховання морально стійкої особистості в єдності її свідомості, моральних почуттів, совісті, моральної волі, навичок, звичок, суспільно цінної поведінки, вчинків. Визначальною базовою категорією морального виховання є поняття морального почуття – постійного емоційного відчуття, переживання реальних моральних відносин і взаємодій. Цінності моралі перетворюються на суб'єктивну моральність лише завдяки їх почуттєвому засвоєнню дитиною. Моральність для неї передусім живе почуття, реальний стан і переживання глибокого задоволення чи, навпаки, дискомфорту, страждань, фізичної відрази, самоосуду і гіркого розчарування. Завдяки почуттям моральна свідомість, яка передбачає знання моральних категорій, принципів, цінностей, усвідомлення своєї ролі і місця в суспільстві, набуває морального сенсу [1].

Провідним завданням сучасної школи є формування гармонійної, духовно багатой та національно свідомої особистості. Тому одним з актуальних напрямів виховного процесу сучасної школи є моральне виховання особистості. Особливе значення для морального виховання має початкова школа. Це зумовлено специфічністю молодшого шкільного віку, оскільки він сприятливий до засвоєння моральних цінностей і знань, формування духовно орієнтованої поведінки, її мотивів [2].

Результатом морального виховання є моральна вихованість або моральність. Вони матеріалізують в суспільно цінних властивостях і якостях особистості, виявляються в стосунках, діяльності, спілкуванні. Моральне виховання ефективне, тому що його наслідком стає моральне самовиховання (цілеспрямований вплив індивіда на себе з вироблення бажаних рис характеру) і самовдосконалення (процес поглиблення загального морального стану особистості, піднесення всього життя) школярів.

Учені в галузі педагогіки виявили, що в різні вікові періоди існують неоднакові можливості для морального виховання. Знання, здобуті людиною в певний період життя, допомагають проєктувати у вихованні її подальше зростання.

Особливу увагу необхідно приділяти моральному вихованню молодшого школяра, оскільки в цьому віці дитина найбільш сприятлива до засвоєння моральних знань. Молодший шкільний вік – етап розвитку дитини, який відповідає періоду навчання в початковій школі, коли дитина проходить великий шлях у своєму індивідуальному розвитку. Від того, як буде вихований молодший школяр у моральному відношенні, залежить не тільки його подальше успішне навчання у школі, а й формування життєвої позиції [2].

Кожному вчителю також необхідно зважати на три ступені морального виховання. І ніколи не варто плутати їх з віковими ступенями розвитку. На першому ступені відбувається засвоєння початкових правил поведінки, розвиваються моральні почуття; на другому – формуються етичні поняття; на третьому – виробляються моральні переконання, стійкі звички поведінки, триває розвиток моральних почуттів. Ступені морального виховання не завжди збігаються з віковими ступенями розвитку, тому й особливістю морального виховання має стати одночасне, а не почергове формування моральних якостей як єдності і взаємозв'язку свідомості, почуттів і поведінки. Моральне виховання – це завжди активний, двобічний процес.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія позашкільної освіти / РДГУ, НМЦ інноваційних технологій виховного процесу НАПН України, РОІППО; голов. ред. Г. П. Пустовіт. Рівне: О. Зень, 2017. 525 с.
2. Тугай В. М. Моральне виховання молодших школярів як психолого-педагогічна проблема. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 41. С. 459–464.